

Östergötlands fjärilsfauna inventerad?

Markus Franzén: *Sällsynta fjärilar i Östergötland – nationellt och regionalt rödlistade arter*. Länsstyrelsen Östergötland. Rapport nr 2000:4. ISBN 91-7488-049-7.

Östergötlands fjärilsfauna inventerades under 1990-talet, och i denna rapport redovisas de rödlistade arter som påträffades. Begreppet rödlistad har utvidgats till att omfatta även kategorin RR – regionalt rödlistad. En bra åtgärd tycker jag. Det gäller ju inte bara mångfalden inom Sverige utan också i landets olika delar och en RR-klassificering kan säkert vara till god hjälp för länsstyrelser och kommuner i deras naturvårdsarbete.

Det har gjorts tre olika inventeringar: dagflygande fjärilar ("dagaktiva" i fortsättningen), nattaktiva storfjärilar (nattfjärilar) samt småfjärilar. Alla storfjärilsarter som påträffats plus några som man inte hittade men som kanske är kvar i länet presenteras med en enkel svartvit bild på fjärilen, en karta med fyndplatserna i Östergötland samt korta beskrivningar av utbredning, levnadssätt, hot mot och åtgärder för artens existens i länet. Det är sammanlagt 75 arter om jag räknat rätt. De bästa lokalerna, värderade efter innehåll av rödlistade arter presenteras också.

För inventering av "dagaktiva" har 142 lokaler undersökts, vilket låter mer än det är bl.a. därför att 23 av lokalerna ligger mycket nära varandra och därför bidrar relativt lite till kännedomen om länets fjärilsfauna. Dessutom har man valt ängs- och hagmarker som inventeringsplatser, vilket bör innebära att många biotoper för dessa fjärilar inte beaktats, något som också framhållits i rapporten. Nu framgår det inte hur strikt ängs/hagmarkskriteriet tillämpats. Exempelvis borde inte den hällmark där fetörtsblåvingen finns vid Getå kallas ängs- eller hagmark. Hur som helst är resultatet nedslående. En del av förklaringen är nog att många bra lokaler inte blivit inventerade. Det är dock helt uppenbart att de "dagaktiva" har minskat. Om jag tänker på hur det var för 50 år sedan när jag samlade fjärilar i Östergötland är saken helt klar för mig. Exempelvis på den plats i Nykils socken där jag bodde på sommaren fanns

en dagflygande fjärilsfauna som, om jag poängsätter den enligt rödlistekategorier som är gjort i rapporten, vida överträffar den bästa lokalen i 1990-talets inventering. Denna plats i Nykil var ändå inte den bästa jag kände till. Således har vi fått svart på vitt på att det fanns fler fjärilar förr.

Valet av lokaler för nattfjärilsinventeringen framgår inte av rapporten, men skulle kunna vara efter inventernas/samlarnas tycke och smak och säkert ett bra urval. Det är klart färre lokaler som undersökts (knappt hälften) än i "dagaktiva" inventeringen men lokalerna har en bättre spridning över landskapet. Resultatet är på intet sätt nedslående. Tvärtom, 31 för landskapet/länet nya arter är ett glädjande stort tillskott till den Östgötska faunan. Visserligen kan man som i rapporten skylla på att det samlats relativt lite i Östergötland tidigare och att de nya arterna i själva verket är mångåriga medlemmar i den Östgötska faunan som först nu upptäckts. I många fall kan det nog vara så men en del är säkert sentida invandrare eller i varje fall sådana som blivit vanligare.

Småfjärilsinventeringen har genomförts av i stort sett en enda man, självaste Ingvar Svensson. Han besökte 38 lokaler under två år (imponerande många lokaler) och samlade 153 arter (inte så imponerande). Småfjärilsinventering kräver sin man och även ständig närvaro i området så att de korta ögonblick när olika arter är i farten kan utnyttjas. Ingvars insatser var i så motto värdefulla att de lokaler han besökte betydligt bättre än tidigare kan bedömas ur småfjärilssynpunkt.

Om man jämför resultat från inventeringarna av dagaktiva och nattfjärilar får man en bild som stämmer med vad vi generellt anser. De dagaktiva, som i mycket stor utsträckning är knutna till öppna marker, är på tillbakagång och nattfjärilar som i huvudsak är skogsdjur är på frammarsch.

Det är alltså i första hand de öppna markernas fauna vi ska koncentrera oss på om vi vill förhindra en utarmning av fjärilsfaunan. För att ta de rätta stegen behöver vi mer allsidiga inventeringar än den som gjorts i Östergötland och framför mer kunskap om de enskilda arternas biologi.

Per Douwes